

I. Kutyłowska

Czermno Kolonia, st. 3, gm.
Tyszowce, woj. zamojskie, AZP
90-92/3

Informator Archeologiczny : badania 31, 174-175

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

śnierz (Muzeum Okręgowe w Zamościu). Konsultacja prof. dr hab. Andrzej Buko (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego). Analizy dendrochronologiczne drewna – dr Marek Krąpiec (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie). Finansowane przez Komitet Badań Naukowych. Siódmy sezon badań.

Badania miały na celu pobranie do datowania dendrochronologicznego próbek konstrukcji wału obronnego grodziska, umocnień obronnych podgrodzia oraz pomostów łączących podgrodzie i grodzisko z osadą na przeciwległym brzegu rzeki Huczwy. Ze względu na zły stan zachowania drewna z budowli odkrytych w czasie poprzednich badań, w celu pobrania lepszej jakości próbek poszerzono o 0,5 m wykop u podnóża wału grodziska (ar 81, ćw. C, ar 91, ćw. D) oraz założono wykop o wymiarach 2 x 6 m w obrębie pomostu (st. 2G), w sąsiedztwie wykopu z 1985 roku.

Z wykopów eksplorowanych w latach 1977-1979 i 1985 pobrano próby pozostawionego *in situ* drewna budowlanego z:

- 1 - zewnętrznych umocnień podstawy wschodniej części wału grodziska (ar 81, ćw. C)
- 2 - fragmentu konstrukcji obronnej zlokalizowanej na dnie doliny zalewowej u podnóża zachodniej części wału (st. 2D)
- 3 - konstrukcji obronnej podgrodzia (st. 2F) 4 - konstrukcji pomostu (st. 2G) łączącego podgrodzie z leżącą po drugiej stronie Huczwy osadą (późniejszym cmentarzyskiem z grobami zbiorowymi) we Wronowicach-Doliwie 5 - resztek pomostu łączącego gród z podgrodziami (pomost I).

Analiza dendrochronologiczna dostarczyła następujących dat:

- 1 - drewno użyte do budowy umocnień podstawy wału: po roku 1007 i 1030
- 2 - drewno do budowy konstrukcji przywałowej: po roku 1027(?) i 1030
- 3 - pale długości 2,5-3 m, sięgające gliny calcowej, do budowy pomostu przez Huczwę: rok 1172, 1186, 1189, 1190, 1202, 1203, 1205 (+5, -6 lat); pale krótsze, wzmacniające konstrukcje, długości do 1,5 m, wtórnie użyte (z rozbiórki, o czym świadczą ślady starszej obróbki ciesielskiej, całkowicie niepotrzebnej przy budowie pomostu): po roku: 1189, 1212, 1240, 1242, 1245 (+5, -6 lat). Otrzymane wyniki dla tych trzech konstrukcji drewnianych potwierdzają datowanie uzyskane w czasie wcześniejszych badań na podstawie odkrytych wraz z nimi, współczesnych im zabytków ruchomych.
- 4 - próby drewna pobrane z resztek konstrukcji obronnej podgrodzia nie spełniały wymogów datowania.

Uzyskane daty wyznaczają przypuszczalnie okres budowy pomostu na schyłek XII w. (lata 1186-1190). Konstrukcja pomostu była naprawiana po 1203 r. i po latach 1240-1242. Wtórne użycie drewna budowlanego może przemawiać za tym, że po kilkudziesięcioletnim okresie użytkowania pomost wymagał wzmocnienia i naprawy.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Zamościu.

Wskazane jest kontynuowanie tego typu badań na terenie kompleksu osadniczego w Czermnie.

CZERMNO KOLONIA, st. 3, gm. Tyszowce, woj. zamojskie, AZP 90-92/3

- podgrodzie
- cmentarzysko na podgrodziu z wczesnego średniowiecza (XII-XIII w.)
- osada rzemieślnicza na podgrodziu z wczesnego średniowiecza (XII-XIII w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr hab. I. Kutylowską (Usługi Archeologiczne „Lubelnia”). Finansowane przez PSOZ. Drugi sezon badań.

Pierwsze prace wykopaliskowe na stanowisku przeprowadzono w 1976 r. W 1997 r. ratowniczo-sondazowe wykopy badawcze założono w sąsiedztwie wykopów z 1976 r., na kulminacji wschodniego wyniesienia, gdzie ewentualne groby byłyby najbardziej zagrożone zniszczeniem w trakcie prac ziemnych i polowych.

Na przebadanym obszarze nie stwierdzono ani grobów, ani reliktyw (kości ludzkich) świadczących o zniszczonych pochówkach. Funkcjonowała tam natomiast osada bądź tylko skupisko rzemieślniczych warsztatów związanych z grodem. Wszystkie odsłonięte obiekty zagłębione w calcu (poza jedną nowożytną jamą) oraz palenisko-piec należy wiązać z najmłodszym na grodzisku osadniczym

poziomem 1, datowanym na XII-XIII w., co wynika z chronologii wręcz masowo pozyskanych fragmentów ceramiki, licznych przedmiotów żelaznych, przęślików z łupku wołyńskiego i fragmentów bransolet szklanych. Brak wyraźnych śladów jednorazowego pożaru może być wynikiem dużego stopnia zniszczenia tej partii stanowiska przez stałą orkę. Już wcześniej zwracano uwagę na brak również na grodzisku śladów pożaru, który możnaby wiązać z najazdem Batu chana w 1240 r. Za jednorazowym opuszczeniem osady o wyraźne rzemieślniczych funkcjach w końcowej fazie wczesnego średniowiecza przemawia duża ilość pozostawionych gotowych wyrobów (kosa, sierp, ościenie, noże) czy surowców, np. w postaci przepalonych kamieni łupku wołyńskiego, sztabek i żużli metali oraz szlaki szklanej. Chronologia względna obu zarejestrowanych na stanowisku form osadniczych, tj. cmentarzyska i osady rzemieślniczej, pozostaje nadal w sferze hipotez.

Materiały i dokumentację przechowywane są w PSOZ w Zamościu.

Badania powinny być kontynuowane.

DANIŁOWO MAŁE, st. 1, gm. Łapy, woj. białostockie, AZP 41-84

- osada neolityczna
- osada z wczesnej epoki brązu
- cmentarzysko z okresu halsztackiego
- osada z okresu wpływów rzymskich
- cmentarzysko szkieletowe wczesnośredniowieczne (XI – XIII w.)
- ślady osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w lipcu przez mgr. Dariusza Krasnodębskiego (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk). Finansowane przez EuRoPol Gaz SA. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 1794 m².

W trakcie prac terenowych wyróżniono 138 jednostek stratygraficznych, z których 14 stanowiło pozostałości grobów szkieletowych. W trzech przypadkach były to już tylko występujące w skupiskach zabytki z wyposażenia grobowego (m.in. 7 srebrnych kabłączków skroniowych znalezionych obok siebie, 2 brązowe kółeczka). Na podstawie wyposażenia ustalono, że 6 grobów najprawdopodobniej zawierało pochówki męskie, 7 – pochówki kobiece, zaś 1 – dziecięcy. Głębokość jam grobowych wynosiła przeciętnie około 20-30 cm. Zorientowane były wzdłuż osi wschód-zachód. Pochówki zawierające wyposażenie „żeńskie” (paciorki szklane, zawieszki, kabłączki skroniowe, kolczyki itp.) zwrócone były głowami na zachód, zaś te z wyposażeniem „męskim” (nóż, grot włóczni) głowami na wschód. Przy niektórych grobach stwierdzono występowanie obstawy kamiennej w postaci kilku-kilkudziesięciu niewielkich kamieni (zapewne część obstaw została zniszczona w wyniku orki — duże kamienie, będące być może stelami grobowymi, znajdowały się w sąsiedztwie grobów, na między oddzielającej pola). Wyposażenie grobowe znaleziono w dziesięciu pochówkach zawierających pozostałości szkieletów w mniej lub bardziej wyraźnych jamach grobowych. Rozmieszczenie jam grobowych oraz ukształtowanie terenu sugerują, że przebadano północną część cmentarzyska — jego centrum znajdować się mogło na szczycie niewielkiego wzniesienia. Do najbogatszych pochówków zaliczyć trzeba grób 138, zawierający naszyjnik z kilkudziesięciu paciorków szklanych i zawieszek srebrnych, bogato ornamentowane srebrne kolczyki, kabłączki skroniowe wykonane z brązu i srebra, brązową bransoletę, brązowe pierścionki oraz żelazny nożyk. Ponadto znaleziono kilkanaście niewielkich jam i co najmniej 2 paleniska.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN.

Wyniki badań zostaną opublikowane w tomie „Badania na gazociągu”.

Badania będą kontynuowane.

DĄBCZE, st. 1, gm. Rydzyna, woj. leszczyńskie, AZP 65-25/131

- grodzisko wczesnośredniowieczne, faza D

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 28 lipca do 22 sierpnia przez mgr Elżbietę Wyrwińską (Muzeum Okręgowe w Lesznie). Finansowane przez PSOZ. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię około 1,7 ara.